



ZNAKI PAMIĘCI

ZNAKI PAMIĘCI

*„Kto nie szanuje i nie ceni swojej przeszłości,
ten nie jest godzien szacunku, teraźniejszości
ani prawa do przyszłości”*

Józef Piłsudski

W 2020 r. obchodzimy 100 – lecie Bitwy Warszawskiej, wielkiego triumfu Wojska Polskiego, które obroniło Europę przed inwazją bolszewików. II Rzeczpospolita zbudowała siły zbrojne – lądowe, morskie i powietrzne, które w okresie II Wojny Światowej okazały się godnymi spadkobiercami bohaterów z 1920 r. Polski żołnierz walcząc w kraju, w Bitwie o Atlantyk, o Wielką Brytanię, pod Monte Cassino i Falaise wykazywał się honorem, odwagą, wytrwałością i miłością ojczyzny - ponadczasowymi wartościami, właściwymi obrońcom Rzeczypospolitej.

*Prezes
Instytutu Pamięci Narodowej
Dr Jarosław Szarek*



Fragment obrazu Jerzego Kossaka „Cud nad Wisłą”. Ze zbiorów Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum.

Kiedy w sierpniu 1920 r. u wrót stolicy stanęli bolszewicy, Matka Boska Łaskawa była dla warszawiaków źródłem nadziei i wiary w zwycięstwo, co przedstawił Jerzy Kossak na obrazie „Cud na Wisłą”. Tysiące żołnierzy wyruszało na front z Jej wizerunkiem, a niezliczone rzesze Polaków połączyła modlitwa w intencji zwycięstwa. Dla „pokrzepienia ducha i wzmocnienia serc wiernych, na ubłaganie pomocy Nieba” odmawiano także litanie do Najświętszego Serca Pana Jezusa oraz bł. Andrzeja Boboli i bł. Władysława z Gielniowa.

Medalik przedstawia na awersie postać Matki Bożej Łaskawej trzymającej w dłoniach połamane strzały. Na rewersie umieszczona jest data: 15 VIII 1920.





Żołnierz piechoty Wojska Polskiego II Rzeczypospolitej.
Fot. NAC.

Po odzyskaniu niepodległości rozkazem z 1919 r. ujednolicono umundurowanie wojsk lądowych, w tym wygląd orzełka wojskowego. Wykonywany był z ciemno oksydowanej blachy lub wyszywany szarobiałą nicią na podkładkach barwy nakrycia głowy. Jego cechy to: 5 cm wysokości, rozpostarte do lotu skrzydła, głowa zwrócona w prawo oraz zamknięta korona z krzyżem. Do 1928 r., na tarczy amazońki wybijano numer pułku lub nazwę broni. Orła bez tarczy noszono na patkach mundurów generalskich oraz na guzikach. Oficerowie Sztabu Generalnego mieli również znak orła na kołnierzach kurtek. Przywilejem weteranów powstania styczniowego (od początku 1920 r.) był orzełek z wypukłą, złożoną literą „W” na piersi oraz również złożoną datą „1863” na tarczy amazońki.

Granice II Rzeczypospolitej liczyły w 1939 r. 5529 kilometrów, z czego ponad 97% stanowiły granice lądowe. Armia przyjęła, zatem na siebie decydujący ciężar walk obronnych w kampanii 1939 r. Była również naszą główną siłą zbrojną w kolejnych latach II wojny światowej.



Orzeł lotnictwa wojskowego II RP



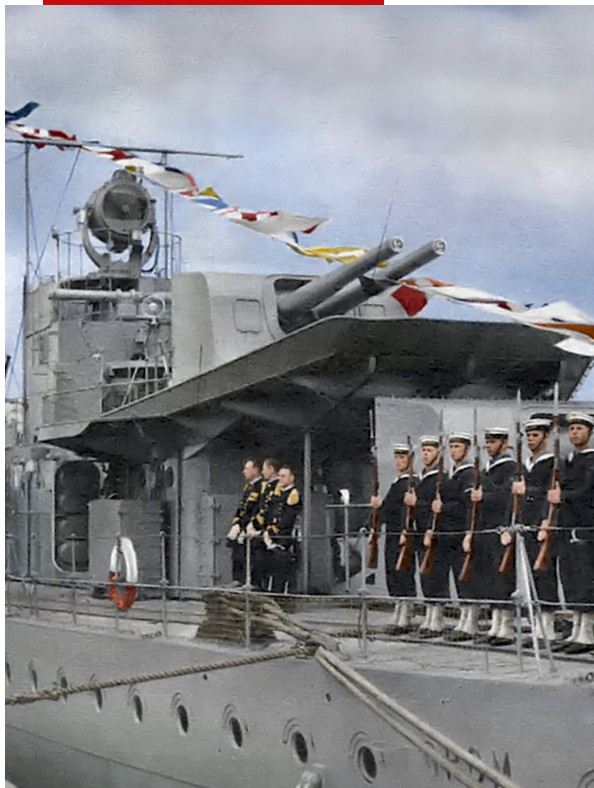
Zaloga samolotu PZL-37 Łoś z 217. Eskadry Bombowej przy maszynie. Fot. domena publiczna; koloryzacja: Mikołaj Kaczmarek.

Godłem Lotnictwa Wojskowego II Rzeczypospolitej jest od 1936 r. biały orzeł, otoczony stylizowanymi skrzydłami husarskimi, trzymający w szponach tarczę amazonek. Orzełek oficerski haftowano nićmi metalowymi, oksydowanymi na stare srebro, na usztywnionej podkładce sukiennej. Orzełek szeregowców wykonywano z białego metalu i również oksydowano. Godło nawiązywało do „skrzydlatych rycerzy”, jak niekiedy nazywano husarzy w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Lotnicy byli uważani za elitę wojskową II Rzeczypospolitej. Dzięki stojącemu na wysokim poziomie szkoleniu zdobywali nagrody na międzynarodowych pokazach i zawodach, dzielnie stawiali czoła agresorom we wrześniu 1939 r. Pełnię swoich umiejętności mogli pokazać dopiero w następnych latach wojny, walcząc na porównywalnym z przeciwnikiem sprzęcie.



Orzeł Marynarki Wojennej II RP



ORP „Grom” podczas Święta Morza w Gdyni w 17 lipca 1937 r.
Fot. domena publiczna; koloryzacja: Mikołaj Kaczmarek.

Godłem Marynarki Wojennej II Rzeczypospolitej jest od 1920 r. biały orzeł trzymający w szponach tarczę amazonek z granatowym polem wewnętrznym, na której umieszczono złotą kotwicę i sznur marynarski zwinięty w kształcie litery „S”. Oficerowie nosili orzełka haftowanego srebrzem, z ryngrafem ciemno-granatowym, z haftowaną kotwicą oraz wieńcem z liści laurowych. Podchorążym i szeregowym marynarzom przysługiwał biały orzełek wykonany z metalu, lecz bez wieńca z liści laurowych.

Polskie okręty, które znalazły się we wrześniu 1939 r. w Wielkiej Brytanii, były jedynymi częściami naszej Ojczyzny, nigdy niezajętymi przez okupanta. Kontynuowały swoją służbę Rzeczypospolitej, walcząc na morzu z flotą niemiecką. Okrętem – legendą jest niszczyciel „Błyskawica”, który można dzisiaj zwiedzać w porcie gdynińskim.





ORP „Orzeł” wpływa do portu w Gdyni. 10 lutego 1939 r.
Fot. domena publiczna; koloryzacja: Mikołaj Kaczmarek.

Okręt Rzeczypospolitej Polskiej „Orzeł” powstał w 1938 r. w stoczni holenderskiego Vlissingen. Budowę sfinansowano w dużej mierze ze składek społecznych zbieranych m. in. przez Ligę Morską i Kolonialną. W tym samym roku zwodowano również drugi okręt tego typu – ORP „Sęp”. Były to wtedy najnowocześniejsze i najsilniej uzbrojone okręty podwodne na świecie.

Epopeja wojenna „Orła” to: obrona polskiego wybrzeża, internowanie i brawurowa ucieczka ze stolicy Estonii – Tallina, przedarcie się przez Cieśniny Duńskie do Wielkiej Brytanii, zatopienie transportowca „Rio de Janeiro” przewożącego niemiecki desant na Bergen w Norwegii. Na ostatni patrol na Morze Północne „Orzeł” wypłynął ze szkockiego Rosyth 23 maja 1940 r. Z nieznanym do dziś przyczyn nie powrócił do bazy.

Przypinka jest projektem pamiątkowym IPN z 2020 r.





Pilot Dywizjonu 303 Witold Łokuciewski w kabinie swego samolotu Spitfire. Widoczne godło Dywizjonu. Fot. Wikimedia Commons; koloryzacja: Mikołaj Kaczmarek.

Dywizjon 303 powstał 2 sierpnia 1940 r. w Northolt na przedmieściach Londynu, jako czwarta z polskich jednostek lotniczych w Wielkiej Brytanii. Cały świat usłyszał o nim w czasie Bitwy o Anglię, kiedy jego piloci zestrzelili kilkadziesiąt samolotów niemieckich. Do końca II wojny światowej był jednym z najlepszych polskich dywizjonów.

Dywizjon 303 kontynuował tradycje warszawskiej 111. Eskadry Myśliwskiej z wojny obronnej 1939 r. oraz 7. Eskadry Myśliwskiej, walczącej w wojnie polsko – bolszewickiej w 1919 i 1920 r. Godło Dywizjonu nawiązuje do godła 7. Eskadry, mającej m.in. amerykańskich pilotów w składzie. Jeden z nich – porucznik Elliot Chess, zaprojektował w 1919 r. godło symbolizujące polską i amerykańską walkę o niepodległość. Stąd czerwona krakowska rogatywka i dwie skrzyżowane kosi (powstanie kościuszkowskie) oraz gwiazdy i pasy (flaga amerykańskiej republiki).

Przypinka jest repliką godła Dywizjonu 303.





Sztandar 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej. Widoczne symbole Znak Spadochronowego. Fot. NAC; koloryzacja: Mikołaj Kaczmarek.

„Cichociemni” to żołnierze Polskich Sił Zbrojnych, którzy byli desantowani z Wielkiej Brytanii do okupowanej Polski podczas II wojny światowej w celu prowadzenia walki z okupantami i przygotowywania powstania powszechnego. Wyróżniali się wszędzie wyszkoleniem, hartem ducha i niezłomnym patriotyzmem. Wzbudzali też szczególny strach u okupantów.

Wszyscy, którzy przeszli polskie szkolenie spadochronowe w Wielkiej Brytanii - żołnierze Brygady Spadochronowej, „cichociemni”, kurierzy polityczni przeznaczeni do służby krajowej i in., otrzymywali Znak Spadochronowy. Przedstawiał atakującego orła z hasłem „Tobie Ojczyzno” na wewnętrznej stronie.

5 lutego 1954 r. w Londynie został ustanowiony Znak Spadochronowy Armii Krajowej, ze srebrną kotwicą „Polski Walczącej” wewnątrz wieńca laurowego. Edycja obejmuje 316 numerowanych egzemplarzy – tyle, ilu „cichociemnych” przerzucono do kraju. Przypinka jest repliką Znak Spadochronowego AK.



Miś Wojtek



Miś Wojtek w ciężarówce 22 Kompanii Zaopatrzenia Artylerii. Widoczne godło jednostki. Fot. Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie; koloryzacja: Mikołaj Kaczmarek.

Imieniem Wojtek nazwali żołnierze 2 Korpusu Polskiego małego syryjskiego niedźwiedzia brunatnego, którego przygarnęli w Iranie po wyjściu ze Związku Sowieckiego. Został szeregowcem 22. Kompanii Zaopatrzenia Artylerii z własną książeczkę wojskową oraz żołdem w postaci wyżywienia.

Odbył z 2 Korpusem cały szlak bojowy we Włoszech a po zakończeniu II wojny światowej trafił wraz z nim do Szkocji. W zoo w Edynburgu żył do 1963 r. Wojtek jest jednym z symboli armii generała Władysława Andersa, bohaterem filmów dokumentalnych, ma swoje pomniki w Polsce i za granicą. Instytut Pamięci Narodowej poświęcił mu grę edukacyjną pt. „Miś Wojtek”.

Przypinka nawiązuje do godła 22 Kompanii Zaopatrzenia Artylerii, w którym uwieczniono Wojtka dzierżącego pocisk artyleryjski.



1. Dywizja Pancerna gen. Maczka.



Dowódca 1 Dywizji Pancernej, gen. Stanisław Maczek w wieży swego czołgu Cromwell. Fot. NAC; koloryzacja: Mirosław Szponar.

1 Dywizję Pancerną powstała w Wielkiej Brytanii w 1942 r. z inicjatywy gen. Stanisława Maczka, który był jej dowódcą do rozformowania w 1947 r. Kontynuowała tradycje 10. Brygady Kawalerii Zmotoryzowanej z wojny obronnej w 1939 r. oraz 10. Brygady Kawalerii Pancernej z kampanii francuskiej w 1940 r.

W sierpniu 1944 r. wzięła udział w wielkiej bitwie pod Falaise w Normandii, gdzie umożliwiła aliantom zniszczenie znacznej części sił niemieckich na froncie zachodnim. Wyzwalała następnie kolejne miasta Francji, Belgii i Holandii, zyskując serdeczną wdzięczność i pamięć mieszkańców. Swoją szlak bojowy zakończyła w maju 1945 r. zdobywając niemiecką bazę w Wilhelmshaven.

Dywizja – nazywana „czarna kawalerią” – była spadkobierczynią wspaniałych tradycji polskiej ciężkiej jazdy z XV i XVI w. Dłatego też głównymi elementami odznaki dywizyjnej są hełm i skrzydła husarskie. Przypinka jest repliką odznaki 1. Dywizji Pancernej.



„Znaki Pamięci”

Projekt Biura Edukacji Narodowej



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Do zadań Instytutu należy:

- gromadzenie dokumentów sporządzonych przez organy bezpieczeństwa państwa od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. i zarządzanie nimi,
- prowadzenie śledztw w sprawie zbrodni nazistowskich i komunistycznych na osobach narodowości polskiej lub obywatelach polskich innych narodowości, popełnionych w okresie od 8 listopada 1917 r. do 31 lipca 1990 r., a także lustracji osób publicznych,
- prowadzenie badań naukowych oraz działalność w zakresie edukacji publicznej
- poszukiwanie miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie państwa polskiego, poległych w walce z systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych i czystek etnicznych w okresie od 8 listopada 1917 r. do 31 lipca 1990 r.
- upamiętnianie historycznych wydarzeń, postaci i miejsc w dziejach walk i męczeństwa narodu polskiego w kraju i za granicą oraz miejsc walki i męczeństwa innych narodów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od 8 listopada 1917 r. do 31 lipca 1990 r.



Polska1918-89.pl